

Vlaams
Parlement

stuk **2132** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 1 juli 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over de werkzaamheden en de bevindingen
van de studiecommissie Gewestbelastingen

Verslag

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door mevrouw Griet Smaers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Eric Van Rompuy.

Vaste leden:

de heer Dirk de Kort, mevrouw Griet Smaers, de heren Koen Van den Heuvel, Eric Van Rompuy;
de heren Felix Strackx, Erik Tack, Christian Verougstraete;
de heren Dirk Van Mechelen, Sas van Rouveroi;
de heren Ludo Sannen, Bart Van Malderen;
de heren Piet De Bruyn, Matthias Diependaele;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Johan Sauwens, Peter Van Rompuy;
de heer Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de heren Marino Keulen, Bart Tommelein;
de heer Patrick Janssens, mevrouw Güler Turan;
de heren Marc Hendrickx, Jan Peumans;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Bart Caron.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting	4
1.	Algemene situering	4
2.	Stiefkinderen en zorgkinderen	4
3.	Sterfhuisclausules	5
4.	Gezinswoning	6
5.	Vermindering onroerende voorheffing sociale huisvesting	7
6.	Vrijstelling van groeps- en levensverzekeringen in de successierechten ..	7
7.	Differentiëring van schenkingen of legaten voor goede doelen in de successierechten	8
8.	Vermindering van het tarief voor de schenking van onroerende goederen	9
9.	Gelijkstelling categorieën rechte lijn in de schenkings- en de successierechten.....	9
10.	Vererving door stiefkleinkinderen.....	9
11.	Afschaffing van de in-globoberekening tussen ‘anderen’ in de successierechten.....	10
12.	Plaatsvervulling in de successierechten	10
13.	Knelpunten.....	10
II.	Bespreking	10
1.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	10
1.1.	Tussenkomst van de heer Felix Strackx	10
1.2.	Tussenkomst van mevrouw Griet Smaers.....	11
1.3.	Tussenkomst van de heer Matthias Diependaele	11
1.4.	Tussenkomst van de heer Eric Van Rompuy.....	11
2.	Antwoorden van de deskundigen.....	11
	Gebruikte afkortingen	13

In de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting vond op dinsdag 21 mei 2013 een gedachtewisseling plaats over de werkzaamheden van de studiecmissie Gewest-belastingen. De bevindingen van deze commissie werden toegelicht door de heer Hedwig Van der Borgh, secretaris-generaal van het Departement Financiën en Begroting, en door de heer David Van Herreweghe, administrateur-generaal van de Vlaamse Belastingdienst.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING

1. Algemene situering

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting situeert de heer *Hedwig Van der Borgh*, secretaris-generaal van het Departement Financiën en Begroting, kort de voorgeschiedenis, waarbij hij erop wijst dat die resulteerde in de opname in de beleidsnota Financiën en Begroting 2009-2014 (*Parl. St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 199/1) van het voornemen om de potentiële discriminaties en onrechtvaardigheden in de Vlaamse fiscaliteit na te gaan evenals de mogelijkheden om daaraan te remediëren. Die opdracht werd gezamenlijk aangepakt door het Departement Financiën en Begroting en door de Vlaamse Belastingdienst. Het Vlaams Parlement besliste in 2010 om de studiecmissie onder zijn auspiciën te brengen en te verruimen met de professoren Vermogensrecht Renate Barbaix en Nicolas Geelhand de Merxem, die ook de leiding overnamen.

Een eerste reeks onderzochte punten betrof die discriminaties die relatief makkelijk konden worden weggewerkt en die geen of slechts een beperkte budgettaire impact hadden. De meeste daarvan zijn inmiddels opgelost door ingrepen van het parlement. Een tweede groep van problemen had wel een belangrijke budgettaire impact, terwijl een derde groep veeleer bepaalde onrechtvaardigheden betrof. Van de zestien oorspronkelijke thema's hield de verruimde commissie de tien belangrijkste over. Wat overigens niet belette dat ook de andere thema's, zoals bijvoorbeeld de huiskorting, verder besproken werden.

2. Stiefkinderen en zorgkinderen

De heer *David Van Herreweghe*, administrateur-generaal Vlaamse Belastingdienst, stelt dat het eerste thema dat door de studiecmissie naar voor werd geschoven, al meteen een maatschappelijk delicaat onderwerp vormt. Het betreft namelijk de vraag of het al dan niet wenselijk is om over te gaan tot een volledige gelijkschakeling van stief- en zorgkinderen met biologische kinderen voor de berekening van de successie- en registratierechten. Die gelijkschakeling is er op vandaag al wel voor de successierechten, maar nog niet voor de registratierechten.

Het rapport van de studiecmissie omvat een historisch overzicht ter zake. Een eerste stap werd gezet met het decreet van 20 december 1996, dat een legaat van een stiefouder in het voordeel van een stiefkind, voor wat de berekening van de successierechten betreft, vanaf 1 januari 1997 onderwierp aan het tarief voor verkrijgingen in rechte lijn. Aan die regeling zaten echter nog twee 'verborgen gebreken' vast. Als een stiefouder namelijk overleed na de biologische ouder, bleef het legaat van de stiefouder ten gunste van het stiefkind onderworpen aan het veel hogere tarief dat geldt 'tussen anderen'. De regeling ging er immers van uit dat de stiefouder als het ware tijdelijk in de plaats mocht treden van de biologische ouder, hetgeen evidentierwijze enkel kon zolang die biologische ouder nog in leven is. De volgorde van overlijden tussen de biologische en de stiefouder was met andere woorden bepalend voor de fiscale behandeling van het legaat. Tevens werd ook nog geen rekening gehouden met de eventualiteit van legaten van het stiefkind in het voordeel van de stiefouder. Die bleven belast tegen het hoogste tarief, dat wil zeggen 45-55-65%, rekening houdende met globalisatie.

De regeling werd verfijnd met het decreet van 21 december 2001. Alle verkrijgingen tussen stiefouders en stiefkinderen, en dit in beide richtingen, werden hierdoor vanaf 1 januari 2002 onderworpen aan het voordelig 3-9-27%-tarief voor de rechte lijn, zonder globalisatie, met splitsing roerend-onroerend, en ongeacht of de biologische ouder nog in leven is.

Vervolgens werd met het decreet van 20 december 2002 voor de successierechten een gelijkschakeling ingevoerd van zorgkinderen met biologische kinderen. Voor zorgkinderen geldt een ‘onderhoudsperiode’ van drie jaar: zij moeten vóór de leeftijd van 21 jaar, gedurende drie achtereenvolgende jaren bij de zorgouder hebben ingewoond en er de hulp en verzorging hebben gekregen die kinderen normaal van hun ouders krijgen. De spreker laat daarbij opmerken dat de bestaande regeling wel al een vangnet bevatte. Het is immers ook mogelijk dat de erfflater en de begunstigde op het ogenblik van overlijden als (feitelijk) samenwonenden beschouwd worden, waardoor het tarief rechte lijn sowieso kan toegepast worden. De voorwaarde is dan dat men gedurende minstens een jaar ononderbroken met de erfflater samenwoont en een gemeenschappelijke huishouding voert.

De studietoelichting vraagt zich af of de bestaande regeling wel als afgewerkt kan worden beschouwd. Voor de schenkingsrechten werden deze gelijkschakelingen, zoals hoger reeds gezegd, immers nog niet doorgevoerd. Moet er met andere woorden, niet nog meer rekening worden gehouden met nieuw samengestelde gezinnen, feitelijke samenlevingsvormen en dergelijke meer? De spreker noemt stiefkleinkinderen, adoptiekinderen en pleegkinderen als voorbeelden.

De heer Van Herreweghe geeft ter overweging verder nog mee dat het hier gaat over zeer delicate evenwichten, zoals onder meer mag blijken uit het recente arrest van het Grondwettelijk Hof van 20 december 2012. Bij toetsing aan het gelijkheidsbeginsel, stelt het Hof immers vast dat er in de bestaande regelgeving nog steeds een discriminatie schuilt.

Verder pleit de studietoelichting er ook voor om oog te hebben voor de praktische uitvoerbaarheid. Zo zijn juridische banden tussen personen zoals huwelijk, wettelijke samenwoning en bloedverwantschap, redelijk gemakkelijk aantoon- en controleerbaar. Feitelijke banden, zoals het verstrekken van onderhoud en opvoeding, zijn dat veel moeilijker. Rekening houden met haalbaarheid is niet alleen in het belang van de invorderende administratie maar ook in dat van de belastingplichtige, die anders met een haast onmogelijke bewijslast wordt opgezadeld. De voorkeur van de spreker gaat alleszins uit naar voorwaarden die door de administratie – en weldra zal dit de Vlaamse Belastingdienst zijn – ambtshalve kunnen worden nagegaan.

Voorts heeft de studietoelichting ook geconstateerd dat een nauwkeurige berekening van de budgettaire impact van de uitbreiding van de voordelige tarieven naar de schenkingsrechten, bij gebrek aan gegevens, momenteel zo goed als onmogelijk is. Anderzijds komt het de spreker voor dat men die impact allicht ook niet moet overdrijven. Om te beginnen zijn die schenkingen er op vandaag ook niet, want men kiest gewoon voor de relatief goedkopere successie. Voor roerende goederen bestaan bovendien al gunstige schenkings-tarieven, waaronder de 7% voor schenkingen tussen ‘anderen’. Terwijl er bij onroerende goederen allicht gewoon verkocht en gekocht wordt tegen het tarief van 10% voor verrichtingen ten bezwarende titel. En tot slot leerde de ervaring met de schenkingsrechten voor roerende goederen, dat substantiële verlaging van de tarieven tot structureel hogere ontvangsten kan leiden.

3. Sterfhuisclausules

Een tweede thema dat door de studietoelichting werd geselecteerd, zijn de sterfhuisclausules. De heer Van Herreweghe preciseert dat dit clausules zijn in een huwelijkscontract, of een wijziging in extremis aan het huwelijkscontract, waarbij de langstlevende partner

wordt begunstigd en waarin wordt bepaald dat het gemeenschappelijke vermogen toekomt aan de met naam genoemde echtgenoot, ongeacht de oorzaak van het einde van het huwelijk. Dergelijke clause dient alleen om de toepassing van artikel 5 van het Wetboek der Successierechten te omzeilen. Dat artikel onderwerpt de zogenaamde ‘huwelijksvoordelen’ aan successierechten, doch alleen indien de toebedeling gebeurt op voorwaarde dat de ene echtgenoot de andere overleeft. Daarom wordt in de sterfhuisclausules – die zo genoemd wordt omdat men ze doorgaans net voor het nakende overlijden toevoegt – die voorwaarde van overleven niet opgenomen. Een sterfhuisclause werkt daardoor overigens ook altijd maar in één richting.

Tegen de federale administratie in, stelden al meerdere vonnissen belastingplichtigen met een dergelijke clause in het gelijk. De FOD Financiën zette echter een nieuw offensief in met een circulaire die de sterfhuisclausules onder de ‘verdachte transacties’ doet vallen zoals bedoeld in de nieuwe antimisbruikbepaling van maart 2012. Voortaan moet de belastingplichtige aantonen dat de clause andere motieven heeft dan enkel fiscale ontduiking. Als hij daar niet in slaagt, kan de fictiebepaling van artikel 5 van het Wetboek der Successierechten alsnog worden toegepast.

De spreker wijst erop dat de eerste vraag die in dit verband zal moeten worden beantwoord essentieel van politieke aard is: welke zal de houding zijn van het Vlaamse Gewest bij de overname, begin 2015, door VLABEL? Deze vraag zal door de decreetgever moeten worden beantwoord.

Wat de potentiële budgettaire impact betreft, kreeg de studiegcommissie vooralsnog geen concrete cijfers van de FOD Financiën, die enkel meedeelde dat de administratie in 2012 zo’n 79 keer met een dergelijke clause werd geconfronteerd. Het bedrag waarover het gaat, kan daaruit niet worden afgeleid. Als men er echter van uitgaat dat de huidige opname op de zwarte lijst een ontradend effect heeft, zal facilitering tot forse minderontvangsten in de successierechten leiden.

4. Gezinswoning

In het verlengde van de discussie over de sterfhuisclause, maar in wezen los ervan, suggereert de studiegcommissie ook om de vervanging te overwegen van de bestaande vrijstelling van successierechten voor de gezinswoning ten voordele van de langstlevende partner, door een algemeen (forfaitair) abattement. Dat lost het probleem op van echtgenoten die kort voor het overlijden hun woning hebben verkocht of door omstandigheden hebben moeten verkopen. Met een abattement zouden zij het fiscale voordeel niet verliezen. Het zou ook gelden voor personen die, om welke reden ook, nooit een woning hebben aangeschaft, en wordt bovendien voor alle genietters gelijk, terwijl het nu vooral afhankelijk is van de omvang en de waarde van de woning, maar ook van het huwelijkscontract en het erfdeel van de langstlevende.

Als het de bedoeling is om de budgettaire kost van de vrijstelling gelijk te houden, zal het individuele voordeel van het abattement meestal wel lager, en in heel wat gevallen zelfs fors lager zijn, dan het geval is met de huidige vrijstelling voor de gezinswoning. Het voordeel zal immers over meer begunstigten moeten worden verdeeld en niet meer afhangen van de waarde van de woning. Anderzijds doet de voorgestelde maatregel ook afbreuk aan de uitgangspunten van de initiële vrijstelling om de aanschaf van een eigen woning aan te moedigen en te voorkomen dat de langstlevende partner deze desgevallend moet verkopen om de successierechten te kunnen betalen. De te maken keuze is dus duidelijk politiek van aard, concludeert de spreker.

5. Vermindering onroerende voorheffing sociale huisvesting

Een derde maatregel betreft het doortrekken van het bestaande, verlaagde tarief van 1,6% in de onroerende voorheffing van sociale huisvestingsmaatschappijen naar sociale verhuurkantoren. Deze maatregel is expliciet opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. De budgettaire weerslag ervan werd betrouwbaar berekend op ongeveer 900.000 euro, waarvan slechts 10% ten laste van het Vlaamse Gewest. De overige 90% betreft gemeentelijke en provinciale opcentiemen.

Het grootste obstakel is dan ook gelegen in de technische uitvoerbaarheid, omdat de Vlaamse Belastingdienst enkel een relatie heeft met de eigenaar en niet met het sociale verhuurkantoor. VLABEL weet dus niet welke woningen worden gebruikt door sociale verhuurkantoren en kan dat ook niet zomaar te weten komen. Uit overleg dat de afgelopen maanden werd gevoerd met de VMSW, het agentschap Wonen, de koepel van sociale verhuurkantoren en dergelijke meer, bleek alleszins al dat men zal moeten werken met een lijst van woningen die jaarlijks door de sector aan VLABEL wordt bezorgd. Dit kan gebeuren via een autorisatie – een persoonlijk identificatienummer – om in te loggen op het portaal Burger, teneinde daaruit de gegevens te putten. Om de kwaliteit van het proces te bewaken, zal VLABEL naast het adres echter ook de perceelcode van de kadastrale legger waarop het onroerend goed voorkomt moeten kennen. Die gegevens zijn terug te vinden op het aanslagbiljet, waardoor men meteen ook impliciet garandeert dat de eigenaar instemt. Het grootste probleem zal volgens de spreker opnieuw liggen bij appartementsblokken met één eigenaar en één globaal kadastraal inkomen.

VLABEL is eerder al gestart met de functionele analyse en begint nu met de concrete softwareprogrammatie. Probleem daarbij is echter dat er tot op heden nog altijd geen duidelijke timing is. Als het nog steeds de bedoeling is om dit te implementeren vanaf het aanslagjaar 2014, zijn er alleszins nog decretale aanpassingen nodig.

6. Vrijstelling van groeps- en levensverzekeringen in de successierechten

Een vierde thema dat door de studiegcommissie werd weerhouden betreft de vrijstelling van de groeps- of levensverzekeringen in de successierechten. Artikel 8 van het Wetboek der Successierechten onderwerpt voordelen verkregen uit een beding ten behoeve van een derde aan successierechten. De bestaande vrijstelling voor groepsverzekeringen is beperkt tot echtgenoten en kinderen en geldt niet voor samenwonenden, hetgeen een potentiële discriminatie vormt. Om van die vrijstelling te kunnen genieten moet het bovendien gaan om een groepsverzekering die door tussenkomst van de werkgever van de overledene werd gevestigd in het voordeel van de overlevende echtgenoot of, bij ontstentenis, van de kinderen van de overledene, die jonger zijn dan 21 jaar. Ook mensen van wie de werkgever niet voorziet in een dergelijke groepsverzekering en die zelf een levensverzekering afsluiten, worden dus benadeeld. In dat geval zal de begunstigde immers volledig in de successierechten belast worden op hetgeen uit de levensverzekering aan de derde toekomt. Zo is er natuurlijk ook al meteen een onderscheid tussen werknemers en zelfstandigen.

In elk geval zal er dus een sluitende definitie moeten worden opgesteld van hetgeen daar nu juist allemaal onder valt. Daarbij kan met name gedacht worden aan de tak 21-spaarproducten. Vallen ook die daaronder? De spreker wijst er daarbij nog op dat de financiële instellingen allicht ook heel snel nieuwe producten zullen ontwikkelen die hieronder zullen vallen.

Een uitbreiding van de vrijstelling tot individuele levensverzekeringen zal ook met zekerheid een grote budgettaire impact hebben. Uit het door de studiegcommissie verzamelde materiaal blijkt immers dat de in België aangelegde voorzieningen voor de gewone levensverzekeringen bijna driemaal zo hoog zijn als die voor de groepsverzekeringen. Een eventuele uitbreiding moet dus vooraf zeker grondig geanalyseerd worden, concludeert hij.

7. Differentiëring van schenkingen of legaten voor goede doelen in de successierechten

Een vijfde maatregel die aan bod kwam in de studietoelichting is de differentiatie van de goede doelen in de successierechten. De heer Van Herreweghe zet een aantal gegevens uit het rapport van de studietoelichting op een rijtje. De tarieven van de registratierechten op schenkingen en van de successierechten op legaten in het voordeel van 'goede doelen' blijken sterk te verschillen. Het publieke dan wel private karakter van de begunstigde instelling speelt daarbij een rol. Schenkingen aan provincies en gemeenten worden belast aan een tarief van 5,5%. Voor die aan vzw's, private stichtingen en stichtingen van openbaar nut is dat 7%, terwijl die aan de federale staat, de gemeenschappen, de gewesten en openbare instellingen vrijstelling genieten. Legaten in het voordeel van provincies en gemeenten worden belast tegen 6,6% en die aan vzw's, private stichtingen en stichtingen van openbaar nut tegen 8,8%. Legaten aan het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap zijn geheel vrijgesteld, terwijl legaten aan de federale staat dan weer belast worden volgens het hoge tarief tussen 'anderen'.

In deze wirwar vallen drie tendensen te onderkennen. De tarieven voor schenkingen zijn altijd iets voordeliger dan die voor legaten. Publieke begunstigden krijgen een iets lager tarief dan private begunstigden. En voor gewesten en gemeenschappen geldt steeds een vrijstelling. Met name bij het eerste gaat het over een bewuste, politieke beleidskeuze, zoals de bevoegde minister hier in 2003, maar ook recenter nog bevestigde.

Over het onderscheid tussen privaat- en publiekrechtelijke goede doelen werden in het parlement al meermaals bedenkingen geuit. De spreker verwijst dienaangaande naar vragen om uitleg van mevrouw Katrien Schryvers (Vraag om uitleg nr. 1075 (2010-11), 8 februari 2011) en van de heer Koen Van den Heuvel (Vraag om uitleg nr. 617 (2011-12), 17 januari 2012). Het onderscheid in kwestie komt overigens ook in de regelgeving van onze buurlanden voor. Voor private instellingen is men ook daar doorgaans strenger en worden er bijkomende voorwaarden opgelegd. De studietoelichting wijst er in dat verband op dat een en ander niet geïsoleerd mag worden bekeken, maar dat men ook rekening moet houden met afgeleide effecten, zoals het gebruik van de techniek van de duolegaten, waarover de heren Jef Tavernier en Jan Peumans in 2009 een voorstel van decreet indienden (*Parl. St. VI.Parl. 2008-09, nr. 1981/1-2*).

De meest relevante vraag in dezen blijft in wezen in welke richting men hiermee verder wil. De heer Van Herreweghe overloopt kort de verschillende mogelijkheden. De kostprijs van de invoering van een volledige vrijstelling voor alle legaten kan relatief goed berekend worden: die aan 6,6% brachten de voorbije jaren jaarlijks ongeveer 200.000 euro op en bij die aan 8,8% ging het over 7 à 9 miljoen euro. In de hypothese van een uitbreiding van het tarief van 6,6% tot alle legaten die nog geen vrijstelling genieten, moet men rekenen op een kostprijs van ongeveer 2 miljoen euro. Daarnaast zijn uiteraard nog allerlei andere scenario's denkbaar, maar het lijkt weinig zinvol om daar hic et nunc een exhaustieve opsomming van te proberen geven.

De spreker geeft nog mee dat het de betrachting van de studietoelichting is om te komen tot een vrijstelling van successierechten voor legaten in het voordeel van echt goede doelen. Het moge duidelijk zijn dat burgers eerder legateren dan schenken aan goede doelen. Schenkingen onder levenden in het voordeel van goede doelen komen minder vaak voor en gebeuren meestal heel eenvoudig via bankoverschrijving. Aangezien dergelijke handgiften vrij zijn van belastingen, moet daarop ook niet gefocust worden.

De heer David Van Herreweghe heeft in zijn hoedanigheid van leidend ambtenaar van de Vlaamse Belastingdienst uiteraard geen enkel inhoudelijk probleem met dergelijke voorstellen, maar wil toch zijn bezorgdheid uiten over de technische uitvoerbaarheid van een en ander. Als de Vlaamse ambtenaren vanaf 1 januari 2015 voor ieder legaat aan, bijvoor-

beeld, een vzw een onderzoek zullen moeten voeren naar de oprechtheid van het bewuste goede doel, kunnen er problemen optreden. Onderscheiden wat wel en niet onder de definitie valt is immers aartsmoeilijk. De omschrijving die de studietoelichting hanteert in haar verslag, “de verwezenlijking van een werk van filantropische, levensbeschouwelijke, religieuze, wetenschappelijke, artistieke, pedagogische of culturele aard” is voor de behandelende ambtenaar zonder meer een verschrikking om mee te werken. Met zo’n definitie is het nauwelijks mogelijk om ergens een grens af te bakenen.

Een alternatieve piste, het werken met lijsten, biedt het grote voordeel dat iedereen perfect weet welke instellingen van de vrijstelling kunnen genieten. Dit komt de rechtszekerheid ten goede, maar heeft anderzijds het nadeel zeer statisch te zijn. Het regelmatig updaten van de lijst zou dan ook noodzakelijk zijn.

Een andere mogelijkheid is de koppeling aan de erkenning door de federale administratie van vzw’s in het kader van de fiscaal aftrekbare giften in de personenbelasting, zoals het Brussels Gewest doet. Dat zou voor de Vlaamse Belastingdienst een gemakkelijke oplossing zijn, maar de spreker begrijpt tegelijk heel goed de politieke kwetsbaarheid van deze piste, aangezien de Vlaamse overheid daarmee de facto haar beoordelingsmarge uit handen geeft.

8. Vermindering van het tarief voor de schenking van onroerende goederen

De heer *Hedwig Van der Borcht*, secretaris-generaal van het Departement Financiën en Begroting, licht daarna eveneens een aantal maatregelen toe, die technisch weliswaar eenvoudiger zijn, maar een veel grotere impact op de begroting hebben. Hij begint met de vermindering van het tarief voor de schenking van onroerende goederen.

Na de defederalisering zijn de successierechten in rechte lijn verlaagd, voor broers en zussen licht verhoogd en voor ‘anderen’ sterk verhoogd. De relatief progressieve, federale tarieven voor de schenking van onroerende goederen werden echter niet aangepast, terwijl het juist logischer zou zijn om schenkingen te bevoordelen, aangezien deze al op een vroeger tijdstip economische activiteit genereren. Daar staat tegenover dat een oplopend aantal schenkingen een behoorlijke budgettaire weerslag heeft, hoewel een verlaging van de schenkingsrechten ook juist tot een hogere opbrengst kan leiden (het terugverdien-effect). De studietoelichting stelt tarieven voor die lager zijn dan of in de buurt komen van de registratierechten op verkoop. Hoge schenkingstarieven worden immers vermeden door het opzetten van fiscale constructies. De voorzitter van de studietoelichting stelt voor de budgettaire impact hiervan te compenseren door handgiften boven een bepaald bedrag te ontmoedigen, wat dan natuurlijk wel op federaal niveau zal moeten gebeuren.

9. Gelijktelling categorieën rechte lijn in de schenkings- en de successierechten

Een volgende maatregel ligt in dezelfde lijn. De studietoelichting stelt voor de discriminaties ten aanzien van, onder meer, nieuw samengestelde gezinnen in de schenkingsrechten op dezelfde manier aan te pakken als reeds bij de successierechten is gebeurd. Dit levert ook een administratieve vereenvoudiging op. Probleem hierbij is wel dat momenteel de nodige gegevens ontbreken om een en ander budgettair te kunnen inschatten. Het onderscheid stiefkind, stiefkleinkind, zorgkind, zorgkleinkind, pleegkind, en dergelijke meer, wordt nu immers niet gemaakt. De voorzitter van de verruimde studietoelichting vraagt van het parlement ook een definitie van de ‘rechte lijn’, kwestie van duidelijk uit te maken wie precies dit tarief kan genieten.

10. Vererving door stiefkleinkinderen

Nog binnen dat kader wordt er ook een oplossing gevraagd voor de problematiek van de vererving door stiefkleinkinderen die nu fiscaal meestal als ‘anderen’ bejegend worden. Dit

betekent dat de tarieven voor hen verhoogd zijn en dat ze onder de globalisatie vallen. De spreker vermoedt dat de budgettaire kosten voor het wegwerken van deze discriminatie al bij al niet zo groot zullen uitvallen.

11. Afschaffing van de in-globoberekening tussen ‘anderen’ in de successierechten

Naar aanleiding van de hervorming van 1996-1997 werden de tarieven voor de successierechten tussen ‘anderen’ ogenschijnlijk verlaagd, maar impliciet werden ze verhoogd doordat ze niet langer berekend werden op het erfdeel, maar op de hele erfenis. De studiecommissie stelt voor deze in-globoberekening af te schaffen. Budgettair zal dit allicht een zeer grote kost van tussen de 100 en de 200 miljoen euro betekenen, hoewel niemand dit precies kan berekenen bij gebrek aan gegevens over het aantal en de omvang van de nalatenschappen en de aard van de erfgenamen. Voordeel is wel opnieuw de administratieve vereenvoudiging ten gevolge van de vereenvoudiging van de berekening van de verschuldigde successierechten.

12. Plaatsvervulling in de successierechten

De heer Van der Borcht wijst erop dat plaatsvervulling burgerrechtelijk en fiscaalrechtelijk anders gedefinieerd wordt, hoewel het Federale Parlement dat laatste begrip eigenlijk nooit invulde. Naar alle waarschijnlijkheid gaat het hier dus om gewoonterecht. Als men de burgerrechtelijke definitie veralgemeent, mag er uitgegaan worden van een aanzienlijk budgettair effect, dat nog zal worden verhoogd door de federale herziening van het erfrecht.

13. Knelpunten

Afsluitend vestigt de spreker nog de aandacht op een aantal knelpunten. Een eerste probleem is, zoals hoger reeds gezegd, dat men niet altijd over de nodige gegevens beschikt. De FOD Financiën voert de bestaande regelgeving uit en kan maar moeilijk potentiële begunstigten gaan inventariseren op vraag van een beleidsvoorbereidend departement. Bovendien is deze dienst iets minder goed geïnformatiseerd dan VLABEL.

Verder komt de keuze voor budgettaire neutraliteit en de manier waarop deze bereikt wordt, niet aan de administratie toe, maar aan de regering in samenspraak met het parlement.

De ervaring met de onroerende voorheffing leert ons ook dat de combinatie van de overname van de federale inning met een grootscheepse hervorming van de regelgeving, voor problemen kan zorgen. Hetgeen overigens niet betekent dat punctuele maatregelen niet zinnig kunnen zijn en zelfs tot vereenvoudiging kunnen leiden.

En tot slot moge het ook duidelijk zijn dat alles eveneens te maken heeft met het erfrecht, dat op federaal niveau hervormd wordt. De beide elementen verder uit elkaar drijven, zal de verwarring voor de burger alleen maar groter maken.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van de heer Felix Strackx

De heer *Felix Strackx* verklaart tevreden te zijn met de bijzonder interessante informatie, ook al werden de suggesties meteen gerelativeerd door de afsluitende knelpunten. Hij had wel graag vernomen welke criteria gehanteerd werden om de tien thema's uit te kiezen.

1.2. Tussenkost van mevrouw Griet Smaers

Mevrouw *Griet Smaers* waardeert de timing van de presentatie. Ze wenst te weten hoeveel keer de uitgebreide studietoelichting vergaderde? Wie bepaalde haar specifieke taakstelling en waaruit bestond zij? Welke aanpassingen vinden de sprekers zelf de meest pertinente? In welke andere belastingdomeinen dan de tien genoemde zijn desgevallend hervormingen nodig?

1.3. Tussenkost van de heer Matthias Diependaele

De heer *Matthias Diependaele* informeert ernaar in welke mate de hervorming van het federale erfrecht het hier voorliggende doorkruist.

1.4. Tussenkost van de heer Eric Van Rompuy

De heer *Eric Van Rompuy* vraagt waarom de budgettaire gevolgen van de gelijkschakeling van zorg- en stiefkinderen niet te berekenen vallen, hoewel de FOD Financiën blijkbaar toch over gegevens per categorie beschikt. In het algemeen lijken vooral de nieuw samengestelde gezinnen de berekening van de effecten bijzonder moeilijk te maken. De toets van het Grondwettelijk Hof lijkt hem insgelijks problematisch te worden.

2. Antwoorden van de deskundigen

De heer *Hedwig Van der Borgh* legt uit dat de uitgebreide studietoelichting uit de oorspronkelijke inventaris van potentiële discriminaties en onrechtvaardigheden, koos voor die maatregelen die op relatief korte termijn konden worden in kaart gebracht en eventueel aangepast konden worden. Dat laatste was bijvoorbeeld niet het geval voor het klein beschrijf, omdat een evenwichtiger bepaling van het ki veel voorbereidend werk vraagt. Hij onderstreept wel dat dit werk hoe dan ook voortgaat, ook al werd het niet opgenomen door de studietoelichting.

In de administratieve commissie zaten al experts uit de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat en het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten. De twee hoogleraren werden toegevoegd op vraag van deze eigenste Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting. Een derde, professor Weyts, was wel bereid om zijn medewerking te verlenen, maar was uiteindelijk verhinderd. De verruimde commissie vergaderde twee keer langdurig onder voorzitterschap van professor Geelhand de Merxem.

De FOD Financiën hanteert slechts drie categorieën: rechte lijn, broers en zussen, en anderen. Om te weten te komen hoeveel stiefkleinkinderen bij die laatste zitten, moet men de individuele dossiers gaan bekijken. Dat wordt door de FOD Financiën zelf pas bijgehouden als hij daarvoor een aparte regelgeving moet toepassen.

De heer *David Van Herreweghe* bevestigt dat de FOD Financiën alleen gegevens bijhoudt per tariefcategorie maar daarbinnen niet verder specificeert.

De heer *Hedwig Van der Borgh* onderstreept dat het Vlaams Parlement bevoegd is voor de fiscaalrechtelijke regeling. Alleen zal de burger het misschien vreemd vinden dat het federale burgerlijke recht de rechte lijn verschillend definieert.

De heer *David Van Herreweghe* bevestigt dat de federale hervorming van het erfrecht wel degelijk gevolgen kan hebben. Hij geeft het reservataire deel voor kinderen als voorbeeld.

Eric VAN ROMPUY,
voorzitter

Griet SMAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

FOD	Federale Overheidsdienst
ki	kadastraal inkomen
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
vzw	vereniging zonder winstoogmerk